

Список використаних джерел:

1. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом. Закон України від 14.05.1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2343-12#Text>
2. Кодекс України з процедур банкрутства від 19.10.2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
3. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб. Закон України від 09.01.2025. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n174>
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Ігнатенко Ірина Володимирівна

кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри земельного

та аграрного права

Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Федчишин Дмитро Володимирович

доктор юридичних наук, доцент,

доцент кафедри цивільного права

Запорізького національного університету

ПРАВОВІ ПЕРСПЕКТИВИ ВРАХУВАННЯ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН ПРИ ПРОСТОРОВОМУ ПЛАНУВАННІ

Актуальність інтеграції кліматичних змін у просторове планування зумовлена зростанням інтенсивності природних небезпек, деградацією природних ресурсів та підвищенням соціально-економічної вразливості територіальних громад. Міжнародні зобов'язання, зокрема Паризька угода 2015 року, Рамкова конвенція ООН про зміну клімату 1992 року та Сендайська рамкова програма зі зменшення ризиків стихійних лих на 2015–2030 роки, однозначно підтверджують необхідність урахування кліматичних ризиків на всіх рівнях планування, що охоплюють як національні стратегії, так і локальні містобудівні рішення. Ці міжнародні

орієнтири акцентують на важливості створення карт ризиків, здійснення зонування територій відповідно до рівня небезпеки та інтеграції оцінки ризиків у процеси ухвалення рішень щодо землекористування та розвитку інфраструктури.

В Україні процес правового унормування інтеграції кліматичних вимог у просторове планування відбувається поступово. Базовим нормативно-правовим актом у цій сфері є Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р., який визначає систему містобудівної документації, зокрема комплексні плани просторового розвитку територій громад та генеральні плани населених пунктів. У 2021 році до нього були внесені зміни, які більш чітко орієнтують процес зонування та розроблення вищезазначених планів на урахування факторів безпеки й охорони довкілля. Проте чинний правовий режим не встановлює деталізованих процедур для оцінювання кліматичної вразливості, стандартів побудови кліматичних сценаріїв, що створює розрив між загальними нормами та практичною можливістю їх реалізації на місцевому рівні.

Значну роль у наповненні містобудівної документації кліматичними вимогами може відіграти законодавство щодо стратегічної екологічної оцінки (СЕО). Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 р. імплементує європейські засади врахування факторів довкілля на етапі розроблення планів і програм. Закон покладає на розробників та органи влади обов'язок оцінювати можливі екологічні наслідки планувальних рішень, що логічно включає й потенційні кліматичні впливи. Водночас на практиці нормативна база СЕО в Україні потребує конкретизації саме у частині методик оцінки кліматичної вразливості, збору й стандартизації кліматичних даних, а також встановлення вимог до моделювання сценаріїв та відображення кумулятивних ризиків у документації. Без цих уточнень СЕО не може повною мірою виконувати функцію інституціоналізованого механізму адаптації просторового розвитку до змін клімату.

Паралельно з удосконаленням містобудівних інструментів, кроки щодо законодавчого закріплення кліматичних пріоритетів зроблено на рівні державної кліматичної політики. В Основних засадах державної екологічної політики України на період до 2030 року містяться завдання зі зменшення негативного впливу урбанізації, зокрема припинення руйнування зелених насаджень у межах міст. Закон України «Про основні засади державної кліматичної політики» від 8.10.2024 р. юридично ви-

значив поняття природоорієнтованих рішень (nature-based solutions, NbS) як заходів зі збереження, відновлення та сталого використання екосистем з метою адаптації до зміни клімату й збереження біорізноманіття. Однак на сьогодні функціонал NbS у національному законодавстві переважно декларативний. Зокрема, відсутні уніфіковані вимоги для їхнього врахування в секторальних політиках і містобудівній документації, механізми фінансування та інструменти контролю їхнього впровадження.

У практичному вимірі інтеграція кліматичних змін у просторове планування також підтримується технічними нормами та стратегіями. Зокрема, ДБН Б.2.2–12:2019 р. «Планування та забудова територій», містить вимоги щодо облаштування зелених зон, організації систем водовідведення та підвищення енергоефективності, що є елементами адаптації та можуть слугувати платформою для NbS. Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року задає стратегічні орієнтири для включення прогнозованих кліматичних наслідків у державне, регіональне та місцеве планування, що створює нормативні підстави для системного впровадження адаптаційних підходів.

Отже, національна правова система сьогодні містить значну кількість нормативно-правових актів, що формально відкривають можливості для інтеграції кліматичних вимог у просторове планування. Перспективи розвитку правового регулювання у цій сфері охоплюють необхідність закріплення обов'язкових кліматичних параметрів у документації з просторового планування, розроблення національної методології оцінки кліматичних ризиків, створення правових стимулів для впровадження природноорієнтованих рішень (NbS), узгодження нормативів між земельним, водним, екологічним та енергетичним законодавством, а також удосконалення відповідальності за недотримання кліматичних вимог. Реалізація цих напрямів дозволить сформувати сучасну систему правового забезпечення адаптації територій до кліматичних змін та забезпечити виконання Україною своїх міжнародних зобов'язань у сфері кліматичної політики.

Таким чином, сучасні кліматичні виклики зумовлюють необхідність глибокої трансформації національного законодавства, що регулює просторове планування. Формування комплексної, системно узгодженої нормативно-правової бази має стати ключовою передумовою стійкого розвитку територій, підвищення адаптаційного потенціалу територіальних громад і мінімізації ризиків, спричинених змінами клімату.